

Finanssektorens overenskomstforhandlinger

FAKTABOKS

JESPER DUE og JØRGEN STEEN MADSEN

Baggrund

Overenskomstmæssigt har finanssektoren altid været et selvstændigt forhandlingsområde, der i høj grad har adskilt sig fra og ageret selvstændigt i forhold til både det øvrige private arbejdsmarked og den offentlige sektor. Løn- og arbejdsvilkårene lignede på mange måder tjenestemændenes med centraliseret fastsatte bestemmelser og med medarbejdere, som havde stabile tilknytningsforhold til deres virksomhed tilsvarende tjenestemændene.

Med udviklingen af den finansielle sektor i de senere årtier er der vendt op og ned på det traditionelle system. For det *første* er der sket sammenlægninger af organisationer, så der i dag kun er to hovedforhandlingsområder tilbage: På den ene side bankområdet med forhandlinger mellem Finansforbundet og FA: Finanssektorens Arbejdsgiverforening for ca. 50.000 ansatte, og på den anden side forsikringsområdet med forhandlinger mellem DFL: Forsikringsfunktionærernes Landsforening og FA for ca. 10.000 ansatte. På arbejdsgiversiden er der således sket en fuldstændig samling. Der er desuden en særlig aftale for en mindre del af forsikringsområdet mellem Finansforbundet og FA.

For det *andet* er der sket en reform af hele aftalekomplekset, således at overenskomststrukturen i dag adskiller sig fra andre brancher i form af en omfattende decentralisering af forhandlingerne, der blev muliggjort med overenskomsten mellem Finansforbundet og FA i 2001 og er blevet realiseret i form af 23 virksomhedsoverenskomster. Virksomhederne kan herefter vælge mellem at være omfattet af standardoverenskomsten – det såkaldte STOK-område – eller indgå deres egen virksomhedsoverenskomst – det såkaldte VOK-område, som giver betydelige frihedsgrader. Der er dog vilkår i standard-overenskomsten, som ikke kan fraviges. Begge overenskomster har desuden indbygget mulighed for lokale forhandlinger i form af lønpakker og arbejdstidsfleksibilitet, hvilket også indebærer individuelle valgmuligheder.

Det er stadig gennem forhandlingerne om standardoverenskomsten, at den samlede ramme for forhandlingerne fastlægges. Dette indebærer som noget meget centralt, at konfliktretten på området alene gælder standardoverenskomsten. Forhandlingerne om virksomhedsoverenskomsterne foregår uden konfliktret. Med en sådan vidtgående decentralisering har det på lønmodtagersiden været et spørgsmål, om den faglige organisation stadig i tilstrækkelig grad har kontrol med de kollektive aftaler. Under forhandlingerne i 2005 opstod der i den sammenhæng uenighed mellem Finansforbundet og FA om rækkevidden af parternes forhandlingskompetence i forhold til ændringer i virksomhedsoverenskomsterne. Uenigheden blev afklaret, men episoden

førte i Finansforbundet til en forventning om, at der nok også i fremtiden kunne vise sig lignende problemer. Det indgik i den treårige aftale i 2005, at der skulle foregå et udvalgsarbejde om overenskomststrukturen. Dette arbejde er blevet afsluttet uden egentlige beslutninger, som ifølge Finansforbundet kun kan foretages under overenskomstforhandlingerne. Efter FA's opfattelse var der lagt op til, at man skulle nå længere.

Decentraliseringen som overenskomsthema

Spørgsmålet om en eventuelt videre udvikling af systemet i retning af endnu større fleksibilitet og lokale forhandlingsmuligheder vil derfor blive et centralt tema under de forestående overenskomstforhandlinger i finanssektoren. Det er forbundets opfattelse, at udvalgsarbejdet har dokumenteret en udbredt tilfredshed blandt både ledere og medarbejdere på de to overenskomstområder. Ifølge FA's vurdering af udvalgsarbejdet synes der dog samtidig at være ønsker om en yderligere decentralisering af beslutningsretten ikke alene blandt de lokale ledere, men også blandt en del af medarbejderne.

FA vil derfor forventeligt stille krav om en udbygning af decentraliseringsprocessen. Og det vil formentlig være Finansforbundets opfattelse, at man skal bevare status quo. Indtil videre er processen nået langt nok. Det kan udlægges på den måde, at der er en vis nervøsitet over, om forbundets rolle i forhandlingssystemet bliver udhulet for meget i forhold til medarbejderrepræsentanterne på virksomhedsniveau. Måske har man nået grænsen for, hvad der kan rummes af lokale og individuelle beslutninger inden for et sektorbaseret aftalesystem? Der er dog ikke noget ønske om at skrue tiden tilbage til det gamle meget centraliserede system, som egentlig meget lignede det statslige tjenestemandssystem. Decentraliseringen har betydet, at de kollektive overenskomster har kunnet følge med i udviklingen på dette erhvervsområde, der er præget af et antal relativt store koncerner. Og ikke mindst muligheden for at indgå særlige virksomhedsoverenskomster som alternativ til den centrale overenskomst har markeret en væsentlig fornyelse af aftalesystemet.

Finanssektoren igen i takt

Den opsplitting, der skete ved den seneste fornyelse i 2005 mellem banksektoren og forsikringsområdet er nu fjernet. Dengang indgik man den sædvanlige toårige aftale på forsikringsområdet, mens parterne på bankområdet som noget nyt i denne sektor indgik en treårig aftale. Årsagen til, at der på denne måde kom utakt i forhandlingerne i finanssektoren, var, at det for engangs skyld var besværligt at nå til en aftale. Traditionelt set er finanssektoren et af de mest fredelige områder, hvor parterne i ro og fordragelighed løser deres interessekonflikter. Men det kunne ikke rigtigt lade sig gøre i 2005, hvor det var vanskeligt at få et økonomisk resultat strikket sammen, som begge parter kunne leve med. Resultatet var, at man udvidede aftaleperioden med et år, så der blev opnåede et større råderum. Det lykkedes herefter i begyndelsen af 2007 at indgå en etårig aftale inden for forsikringsområdet, således at det igen kommer i takt med bankområdet ved overenskomstfornyelsen i 2008. På lønmodtagersiden foregår der en vis koordinering mellem de to faglige organisationer, men det er fortsat uafhængige aftaleområder.

Opdelingen i de to hovedområder i finanssektoren har dybe rødder i historien, men sektoren har efterhånden undergået så store forandringer, at der næppe længere kan siges at være et objektivt grundlag for at fastholde selvstændige overenskomster. Det er fx karakteristisk, at forsikringsselskaber i stigende omfang er begyndt at drive egentlig bankvirksomhed. Og hvis ikke bankerne driver forsikring, så tilbyder de i hvert fald kunderne sådanne ydelser gennem samarbejde med forsikringsselskaber, som de koncernmæssigt er mere eller mindre knyttet sammen med.

Kravene og køreplan for OK 2008

Kravene til de forestående forhandlinger bliver diskuteret og fremsat i de kompetente organer i begyndelsen af oktober, hvor-efter de drøftes med arbejdsgiverne i fælles arbejdsgrupper fra midten af oktober og frem. Derefter følger et koncentreret forhandlingsforløb, der starter med det første egentlige forhandlingsmøde den 14. januar og efter planen afsluttes den 8. februar.

Blandt kravene synes det også i finanssektoren at være *løn*, der vil få absolut topprioritet. I en periode, hvor finans-virksomhederne har haft rekordstore indtægter, er det medlemmernes opfattelse, at det nu også må være deres tur til at få solide stigninger. Arbejdsgiverne vil forsøge at dæmpe kravene og advarer om, at en for kraftig lønudvikling vil føre til yderligere rationaliseringer og dermed følgende tab af arbejdspladser på samme måde som det tidligere er sket i branchen.

Blandt de øvrige krav ligger *pensionsforbedringer* øverst på listen, men det kan også i denne sektor forventes at spørgsmål om rettigheder under *børselsorlov* samt *efter- og videreuddannelse* vil komme på dagsordenen. Når det gælder pension, er der det særlige i denne sektor, at de indbetalte pensioner ligger i virksomhederne. Det er til forskel for de øvrige arbejds-markedspensioner, som samles i branchedækkende selskaber. Det vil derfor ikke være overraskende, hvis krav om ændringer af vilkårene for pensionsindbetalingerne vil blive drøftet under de kommende forhandlinger.

Selv om finanssektorens overenskomsts system traditionel har levet sit eget liv i relativ afstand til de øvrige overenskomstområder, er der en vis nervøsitet for, at de turbulente forhold i optakten til forhandlingerne i den offentlige sektor kan få en indirekte negativ virkning. Der kan blive skabt en stemning, der også kan smitte finanssektorens ansatte og gøre det van-skeligere at få accept af et forlig. Og der kan måske opstå uforudsigelige situationer, hvis der sker et sammenbrud i den offentlige sektor, mens der endnu forhandles i finanssektoren. Det synes dog klart, at parterne her må forventes at have en fælles interesse i at bevare deres selvstændighed.

Hovedforhandlere på finansområdet:

Finansforbundet

Formand Allan Bang

Næstformand Kent Petersen

Næstformand Michael Budølsen

Afdelingschef Jens Christian Pedersen

FA

Formand, direktør Lars Mørch, Danske bank

Næstformand, regionalbankdirektør Anders Jensen, Nordea Bank Danmark
Bankdirektør Leif F. Larsen, Jyske Bank
Direktør Finn Strier Poulsen, EBH Bank
Direktør Steen A. Rasmussen, FA

Hovedforhandlere på forsikringsområdet:

DFL

Landsformand Henrik Frimand-Meier
Viceformand Mette Bergmann
Sekretariatschef Søren Thorsen

FA

Formand, direktør Lars Mørch, Danske Bank
Koncerndirektør Stig Ellkier-Pedersen, Tryg
Direktør Steen A. Rasmussen, FA

Jesper Due og Jørgen Steen Madsen er professorer og arbejdsmarkedsforskere ved forskningscenteret FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

FAOS
26.09.07